

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

25 AVRIL 1997

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 1er juillet 1964
de défense sociale à l'égard des
anormaux et des délinquants
d'habitude en vue de renforcer
les garanties pour la mise en
liberté d'internés**

(Déposée par M. Antoine Duquesne)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition reprend, en partie, la proposition de loi renforçant la répression des crimes commis sur les jeunes et les personnes âgées et les garanties pour la mise en liberté d'internés en vertu de la loi de défense sociale, déposée au Sénat le 14 novembre 1988 et à la Chambre des représentants le 28 février 1992 et le 9 novembre 1995 (Doc. Chambre, n° 221/1-95/96).

Elle prévoit de modifier la loi de défense sociale aux termes de laquelle une simple commission composée de trois membres, un magistrat effectif ou honoraire, un avocat et un médecin permet de considérer que l'état mental d'un interné s'est suffisamment amélioré et que par conséquent, il doit être remis en liberté.

Il s'agit d'une mesure générale. En effet, ceux qui sont soumis à une mesure d'internement le sont en

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

25 APRIL 1997

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 1 juli 1964
tot bescherming van de maatschappij
tegen abnormalen en gewoonte-
misdadigers om de waarborgen voor
de invrijheidstelling van de
geïnterneerden te vergroten**

(Ingediend door de heer Antoine Duquesne)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel neemt gedeeltelijk het wetsvoorstel over tot verzwaring van de straffen voor misdrijven tegen jongeren en bejaarden en tot invoering van strengere voorwaarden voor de invrijheidstelling van personen die geïnterneerd zijn krachtens de wet tot bescherming van de maatschappij, welk voorstel respectievelijk op 14 november 1988 en 28 februari 1992 in de Senaat en op 9 november 1995 in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend (Stuk Kamer nr. 221/1 - 95/96).

Het beoogt een wijziging van de wet tot bescherming van de maatschappij volgens welke een gewone commissie bestaande uit drie leden, namelijk een werkend of een eremagistraat, een advocaat en een arts, kan beslissen dat de geestestoestand van een geïnterneerde voldoende verbeterd is en dat hij bijgevolg in vrijheid moet worden gesteld.

Het gaat om een algemene maatregel. Iemand wordt geïnterneerd omdat hij verkeert in een staat

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

raison soit d'un état de démence, soit d'un état grave de déséquilibre mental ou de débilité mentale les rendant incapables du contrôle de leurs actions. Ils présentent donc du point de vue de la sécurité publique un danger tout particulier en raison de leur irresponsabilité. La médecine psychiatrique et psychologique ne permettant pas, dans l'état actuel du développement de la science, de poser un diagnostic exempt de tout risque d'erreur, une prudence toute particulière s'impose.

L'expérience mais aussi les tragiques événements récents ont malheureusement prouvé que des erreurs d'appréciation étaient commises, entraînant des récidives avec mort d'homme et justifiant de nouveaux internements. En la matière, il n'est d'ailleurs pas rare que des experts se contredisent au moment de l'instruction de la demande de remise en liberté, comme ils se contredisent parfois au moment de l'examen de la demande d'internement.

Le comportement de ceux qui ont été internés est d'autant plus dangereux socialement que, par définition, il est irrationnel et imprévisible. Ceux-là peuvent tuer, violer, agresser, en général commettre des actes délictueux sans raison, simplement parce qu'ils sont incapables du contrôle de leurs actions. Internés parce qu'ils ont agi ainsi, il n'est pas raisonnable de les remettre en liberté en prenant le risque de la récidive, sans prendre des précautions toutes particulières.

Ceci est vrai quelle que soit la nature de l'infraction mais bien sûr, cela se justifie encore plus pour les crimes les plus odieux qui risquent de se répéter.

Il s'impose donc de s'entourer pour l'examen des demandes de mise en liberté, d'un maximum de garanties et en tout cas d'autant de garanties que lors de l'examen judiciaire d'affaires graves. C'est pourquoi nous proposons de modifier la composition des commissions de défense sociale en prévoyant, outre un avocat et un médecin, trois magistrats effectifs au lieu d'un magistrat effectif ou honoraire comme actuellement.

Il convient certes d'être attentif aux droits de «l'inculpé» mais aussi aux exigences de la sécurité publique. Les magistrats professionnels sont les mieux placés pour atteindre cet équilibre en raison de leur formation et de leur expérience quotidienne de l'instruction d'une affaire et du débat contradictoire. Il est donc tout à fait justifié de renforcer leur influence dans les commissions de défense sociale, tant en première instance qu'en appel.

van krankzinnigheid, in een ernstige staat van geestesstoornis of van zwakzinnigheid die hem ongeschikt maakt om zijn daden te controleren. Hij vormt dus wegens zijn onverantwoordelijkheid een gevaar voor de openbare veiligheid. Aangezien in de huidige stand van de psychiatrische en psychologische medische wetenschap alsnog geen absoluut feilloze diagnoses kunnen worden gesteld, is grote voorzichtigheid geboden.

Jammer genoeg is in de praktijk gebleken dat beoordelingsfouten werden gemaakt, die tot recidive met verlies van mensenlevens hebben geleid, zodat een nieuwe internering noodzakelijk was. Het gebeurt trouwens niet zelden dat experts elkaar tegenspreken bij de behandeling van het verzoek tot invrijheidstelling, zoals dat ook het geval is bij de behandeling van het verzoek tot internering.

Het gedrag van degenen die worden geïnterneerd vormt een gevaar voor de maatschappij omdat het per definitie irrationeel en onvoorspelbaar is. Zij kunnen iemand doden, verkrachten, overvallen of andere misdaden plegen, gewoon omdat zij niet in staat zijn hun daden onder controle te houden. Aangezien zij precies daarom geïnterneerd werden, is het niet redelijk hen zonder bijzondere strenge voorzorgsmaatregelen in vrijheid te stellen, met het gevaar dat zij in herhaling vallen.

Dat geldt weliswaar voor alle misdrijven ongeacht de aard ervan, maar des te meer voor bijzonder hatelijke misdaden waarbij er een risico op herhaling bestaat.

Het is dus nodig dat bij de behandeling van de verzoeken tot invrijheidstelling wordt voorzien in zoveel mogelijk waarborgen, of althans in evenveel waarborgen als bij het gerechtelijk onderzoek van ernstige zaken. Daarom stellen wij voor de samenstelling van de commissies tot bescherming van de maatschappij te wijzigen en te bepalen dat, naast een advocaat en een geneesheer, drie werkende magistraten deel moeten uitmaken van de commissie in plaats van één werkend of eremagistraat, zoals nu het geval is.

Er moet immers aandacht worden besteed zowel aan de rechten van de «verdachte» als aan de eisen inzake de openbare veiligheid. De beroepsmagistraten zijn de aangewezen personen om dat evenwicht te bereiken, wegens hun opleiding en hun dagelijkse ervaring met het gerechtelijk onderzoek en het debat op tegenspraak. Het is dus volkomen verantwoord dat zij meer invloed krijgen in de commissies tot bescherming van de maatschappij, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep.

Pour les crimes particulièrement odieux visés à l'article 2 de la présente proposition, il est prévu de supprimer la possibilité actuellement offerte aux juridictions d'instruction par l'article 7 de la loi de défense sociale du 1er juillet 1964 de prononcer une mesure d'internement dans de tels cas.

En effet, en raison de la gravité de ce type d'affaires, il s'indique qu'elles soient examinées dans leur globalité par la cour d'assises et qu'il soit réservé au jury populaire le soin de dire si l'accusé se trouve dans un cas d'irresponsabilité justifiant une mesure d'internement. C'est justement dans ce type d'affaires qu'on invoque le plus volontiers la folie, tant les faits sont monstrueux.

Par ailleurs, en raison de la gravité des faits, il s'impose du point de vue de la sécurité publique de bien apprécier la portée d'une mesure d'internement par nature révocable à tout instant avec tous les risques inhérents à une telle décision. Dans ces conditions, un débat public sur cette question se justifie pleinement avec toutes les précautions prises dans le débat contradictoire qui se déroule devant une cour d'assises et en laissant le dernier mot au jury populaire qui apprécie en son âme et conscience.

La présente proposition vise donc la modification de la loi du 1er juillet 1964 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude.

Aux termes des dispositions actuelles de la loi, les accusés internés pour déséquilibre mental ou débilité mentale peuvent être mis en liberté en tout temps par simple décision d'une commission composée de trois membres : un magistrat effectif ou honoraire, un avocat et un médecin.

Il nous paraît que, dans tous les cas, cette commission, qui joue un rôle essentiel, devrait être renforcée par une présence plus importante de magistrats effectifs. La commission supérieure de défense sociale est renforcée de la même manière.

Enfin, il faut éviter les demandes de mise en liberté «à répétition».

La loi actuelle dispose que la demande peut être réintroduite tous les six mois. Les conditions qui ont amené les juridictions à déclarer qu'un accusé était en état de démence et de déséquilibre mental au moment du crime ou du délit qu'il a commis peuvent-elles changer tous les six mois ?

Voor de bijzonder hatelijke misdaden bedoeld in artikel 2 van dit voorstel, wordt de mogelijkheid geschrapt die door artikel 7 van de wet tot bescherming van de maatschappij van 1 juli 1964 aan de onderzoeksgerechten wordt geboden om in dergelijke gevallen de internering te gelasten.

Wegens de ernst van dat soort zaken is het immers aangewezen dat ze in hun geheel door het hof van assisen worden onderzocht en dat het aan een jury van burgers wordt overgelaten om te oordelen of de beschuldigde zich in een van de gevallen van onverantwoordelijkheid bevindt die internering verantwoord maken. Het is precies in zaken waarin erg gruwelijke feiten zijn gepleegd dat al te gemakkelijk waanzin als excuus wordt aangevoerd.

Wegens de ernst van de feiten is het uit een oogpunt van openbare veiligheid bijgevolg nodig de implicaties te onderzoeken van een interneringsmaatregel, die uiteraard te allen tijde kan worden herroepen, met alle risico's van dien. Zo bekeken is een openbaar debat over dat vraagstuk ten volle verantwoord, met alle voorzorgsmaatregelen die worden genomen bij een debat op tegenspraak, dat verloopt voor een hof van assisen waar de jury van burgers, die oordeelt in eer en geweten, het laatste woord krijgt.

Dit voorstel beoogt dus de wijziging van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers.

Naar luid van de vigerende wetsbepalingen kunnen de wegens geestesstoornissen of zwakzinnigheid geïnterneerde beschuldigten te alle tijde in vrijheid worden gesteld bij gewone beslissing van een commissie die uit drie leden bestaat, namelijk een werkend of een eremagistraat, een advocaat en een geneesheer.

Ons inziens zou die commissie, die een uiterst belangrijke rol speelt, in alle gevallen moeten kunnen worden versterkt met een ruimere aanwezigheid van werkende magistraten. De hoge commissie tot bescherming van de maatschappij wordt op dezelfde wijze uitgebreid.

Ten slotte moeten de stelselmatig hernieuwde verzoeken tot invrijheidstelling worden voorkomen.

De huidige wet bepaalt dat het verzoek om de zes maanden opnieuw kan worden ingediend. Het is toch niet denkbaar dat de voorwaarden die een rechtscollege ertoe hebben gebracht te verklaren dat een beschuldigde in een staat van zwakzinnigheid of geestesstoornis verkeerde op het ogenblik dat hij de misdaad of het wanbedrijf pleegde, zomaar om de zes maanden kunnen veranderen?

Il est plutôt permis de croire que les demandes répétées n'ont d'autre but que de lasser la commission et d'obtenir peut-être une libération qui n'est pas vraiment motivée par l'amélioration de l'état mental de l'interné.

Les crimes horribles commis par des personnes atteintes d'un grave déséquilibre mental qui nous ont été récemment dévoilés révoltent, l'opinion. Il faut, certes, poursuivre les efforts aujourd'hui déployés en matière de rééducation et de prévention de la récidive. Cependant, la volonté de réintégrer ces délinquants ne peut primer sur la nécessité de protéger notre société. D'autant que ceux-ci ajoutent trop souvent à l'horreur du crime, la lâcheté de s'attaquer à des êtres sans défense.

A. DUQUESNE

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution

Art. 2

Dans l'article 7 de la loi du 1er juillet 1964 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, l'alinéa 1er est remplacé par l'alinéa suivant :

«Les juridictions d'instruction et les juridictions de jugement peuvent ordonner l'internement de l'inculpé qui a commis un fait qualifié de crime ou délit et qui est dans un des états prévus à l'article 1er, à moins qu'il ne s'agisse d'un crime ou d'un délit politique ou de presse ou d'une des infractions suivantes :

1° l'enlèvement de mineur de moins de 16 ans;

2° l'attentat à la pudeur ou le viol sur un mineur de moins de 16 ans;

3° la corruption et la débauche d'un mineur de moins de 16 ans;

Het lijkt ons aannemelijker dat de herhaalde aanvragen geen ander doel dienen dan de commissie murw te krijgen, zodat die misschien besluit tot een nieuwe invrijheidstelling die niet echt gegrond is op de verbetering van de geestestoestand van de geïnterneerde.

De onlangs aan het licht gekomen afschuwelijke misdaden die gepleegd werden door personen die in een ernstige staat van geestesstoornis verkeerden, wekken alom verontwaardiging. Hoewel de huidige inspanningen met het oog op de heropvoeding van de daders en het voorkomen van herhaling moeten worden voortgezet, mag de wil tot resocialisatie niet de voorrang hebben op de noodzakelijke bescherming van de maatschappij, temeer daar de betrokkenen het afschuwelijke karakter van hun misdaad nog verergeren door de lafheid waarmee zij zich aan weerloze slachtoffers vergrijpen.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 7 van de wet van 1 juli 1964 ter bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers wordt het eerste lid vervangen door het volgende lid:

«De onderzoeksgerechten en de vonnisgerechten kunnen de internering gelasten van de verdachte die een feit, misdaad of wanbedrijf genoemd, heeft gepleegd en die zich in een van de in artikel 1 bepaalde staten bevindt, tenzij het een politieke misdaad, een politiek wanbedrijf of een persdelict dan wel een van de volgende misdrijven betreft :

1° ontvoering van een minderjarige die jonger is dan 16 jaar;

2° aanranding van de eerbaarheid of verkrachting gepleegd op de persoon van een minderjarige die jonger is dan 16 jaar;

3° bederf van en ontucht met een minderjarige die jonger is dan 16 jaar;

4° les coups et blessures volontaires ou ayant entraîné la mort sans intention de la donner lorsque la victime est âgée de moins de 16 ans ou de plus de 65 ans;

5° les coups et blessures volontaires commis avec préméditation et ayant entraîné soit une maladie paraissant incurable, soit une incapacité permanente de travail personnel, soit la perte de l'usage absolu d'un organe, soit une mutilation grave lorsque la victime est âgée de moins de 16 ans ou de plus de 65 ans;

6° les infractions relatives au trafic de drogues commises à l'égard de mineurs de moins de 16 ans;

7° les prises d'otage, même lorsque celles-ci n'ont causé aux otages que l'incapacité permanente physique ou psychique, lorsque des mineurs de moins de 16 ans ou des personnes âgées de plus de 65 ans ont été pris en otage;

8° les vols commis à l'aide de violences ou menaces, même si les violences ou les menaces n'ont eu pour la victime d'autres suites que l'incapacité permanente physique ou psychique lorsque la victime est une personne âgée de plus de 65 ans.»

Art. 3

A l'article 12 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 2 est remplacé par l'alinéa suivant :

«Les commissions de défense sociale sont composées de cinq membres : trois magistrats effectifs dont l'un fait fonction de président de la commission, un avocat et un médecin»;

2° la première phrase de l'alinéa 4 est remplacée par ce qui suit :

«Le président et les autres magistrats membres de la commission, ainsi que leurs suppléants, sont désignés par le premier président de la cour d'appel.»

Art. 4

A l'article 13 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 1er est remplacé par l'alinéa suivant :

«Il est institué également une commission supérieure de défense sociale composée de cinq membres : trois magistrats effectifs de la Cour de cassation ou

4° opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen die, zonder het oogmerk om te doden, toch de dood veroorzaken wanneer het slachtoffer jonger is dan 16 jaar of ouder is dan 65 jaar;

5° opzettelijk toebrengen van slagen en verwondingen met voorbedachten rade die, hetzij een ongeslachtelijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid, hetzij het volledig verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking ten gevolge hebben, wanneer het slachtoffer jonger is dan 16 jaar of ouder is dan 65 jaar;

6° de drugsmisdriven, gepleegd tegen minderjarigen die jonger zijn dan 16 jaar;

7° de gijzelingen, zelfs die welke bij de gijzelaars slechts een blijvende lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid veroorzaakt hebben, indien de slachtoffers jonger dan 16 jaar of ouder dan 65 jaar zijn;

8° de met behulp van geweld of bedreigingen gepleegde diefstallen, zelfs indien het geweld of de bedreigingen voor het slachtoffer geen andere gevolgen hebben gehad dan blijvende lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid wanneer het slachtoffer ouder is dan 65 jaar.»

Art. 3

In artikel 12 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het tweede lid wordt vervangen door het volgende lid:

«De commissies tot bescherming van de maatschappij bestaan uit vijf leden: drie werkende magistraten, van wie een voorzitter is, een advocaat en een geneesheer.»;

2° de eerste zin van het vierde lid wordt vervangen door wat volgt:

«De voorzitter en de overige magistraten die lid zijn van de commissie, alsmede hun plaatsvervangers, worden aangewezen door de eerste voorzitter van het hof van beroep.»

Art. 4

In artikel 13 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt:

«Er wordt ook een hoge commissie tot bescherming van de maatschappij ingesteld, die bestaat uit vijf leden : drie werkende magistraten van het Hof van

d'une cour d'appel, dont l'un fait fonction de président, un avocat et le médecin directeur du service d'anthropologie pénitentiaire.»;

2° la première phrase de l'alinéa 3 est remplacée par ce qui suit :

«Le président et les autres magistrats, ainsi que leurs suppléants, sont désignés par le premier président de la Cour de cassation.»

Art. 5

Dans l'article 16, alinéa 7, de la même loi, le mot «trois» est remplacé par le mot «cinq».

Art. 6

A l'article 18 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, *in fine*, les mots «délai de six mois» sont remplacés par les mots «délai d'une année»;

2° l'alinéa 2 est abrogé.

Art. 7

A l'article 19 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 1er est remplacé par l'alinéa suivant :

«La décision de mise en liberté ne devient exécutoire qu'après trente jours à dater du prononcé»;

2° en deuxième l'alinéa, les mots «Celui-ci» sont remplacés par les mots «Le procureur du Roi».

25 mars 1997

A. DUQUESNE

Cassatie of van een hof van beroep, van wie een voorzitter is, een advocaat en de geneesheer-directeur van de antropologische dienst bij de strafinrichting.»;

2° de eerste zin van het derde lid wordt vervangen door wat volgt:

«De voorzitter en de overige magistraten, alsmede hun plaatsvervangers, worden aangewezen door de eerste voorzitters van het Hof van Cassatie.»

Art. 5

In artikel 16, 7de lid, van dezelfde wet wordt het woord «drie» vervangen door het woord «vijf».

Art. 6

In artikel 18 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, *in fine*, worden de woorden «een termijn van zes maanden» vervangen door de woorden «een termijn van een jaar»;

2° het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 7

In artikel 19 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door het volgende lid:

«De beslissing tot invrijheidstelling wordt eerst uitvoerbaar dertig dagen nadat zij gewezen is»;

2° in het tweede lid wordt het woord «Deze» vervangen door de woorden «De procureur des Konings».

25 maart 1997